

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.11.91>

УДК 330.439.02

Є. А. Кобець,

к. е. н., доцент кафедри економіки,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4195-2502>

А. О. Покась,

здобувач гр. МгЕК-1-23,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-5929-3033>

**ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МІНІМІЗАЦІЇ ВИТРАТ
ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ
АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ**

Ye. Kobets,

PhD in Economics, Associate Professor,

Dnipro State Agrarian and Economic University

A. Pokas,

Student group MgEk-1-23, Dnipro State Agrarian and Economic University

**INNOVATIVE APPROACHES TO MINIMIZING ENTERPRISE COSTS
AND THEIR IMPACT ON THE COMPETITIVENESS OF
AGRICULTURAL PRODUCTS**

У статті обґрунтовано інноваційні підходи до мінімізації витрат на підприємствах аграрного сектору, зокрема на прикладі ТОВ «ДВК». У сучасних умовах глобалізації та конкуренції в аграрному бізнесі, ефективне управління витратами є критично важливим для підтримання конкурентоспроможності продукції. Встановлено, що оптимізація витрат безпосередньо впливає на економічні результати діяльності підприємства, оскільки зменшення витрат призводить до підвищення рентабельності та стабільності фінансового стану. Також у статті розглянуто сучасні інструменти і методи оптимізації витрат, серед яких особливе місце займає впровадження технологій автоматизації виробничих процесів, що дозволяє значно знизити людський фактор та помилки, а також підвищити продуктивність. Аналізовано важливість оптимізації логістичних процесів, що включає скорочення витрат на транспортування та зберігання, що, в свою чергу, знижує загальні витрати підприємства. Окрім того, розглянуто застосування енергозберігаючих технологій, які сприяють зменшенню витрат на енергоресурси та покращують екологічну ситуацію. Досліджено, як інноваційні підходи можуть не лише знизити собівартість продукції, але й підвищити її якість, що є вирішальним фактором у формуванні позитивного іміджу компанії та її продуктів на ринку.

Таким чином, автори приходять до висновку, що систематичне впровадження інноваційних підходів до мінімізації витрат на підприємствах аграрного сектору, таких як ТОВ «ДВК», сприяє значному підвищенню конкурентоспроможності аграрної продукції. Це дозволяє підприємствам не лише зберігати свої позиції на ринку, але й активно розширювати їх, відповідаючи на виклики сучасної економіки.

The article substantiates innovative approaches to cost minimization in agricultural enterprises, particularly using the example of DVK LLC. In the modern context of globalization and competition in the agricultural business, effective cost management is critically important for maintaining the

competitiveness of products. It is established that cost optimization directly affects the economic performance of the enterprise, as cost reduction leads to increased profitability and financial stability. The article also examines modern tools and methods for cost optimization, with particular emphasis on the implementation of production process automation technologies, which significantly reduce human error and increase productivity. The importance of optimizing logistics processes is analyzed, which includes reducing transportation and storage costs, thereby lowering the overall expenses of the enterprise. Additionally, the use of energy-saving technologies, which help reduce energy costs and improve the environmental situation, is discussed. It is investigated how innovative approaches can not only reduce the production cost but also improve product quality, which is a key factor in shaping the company's positive image and the market position of its products.

It is substantiated that the systematic use of innovative approaches to minimizing costs at agricultural enterprises allows them not only to keep their positions in the market, but also to actively expand them, adapting to the challenges of the modern economy. The implementation of these approaches ensures the stable development of enterprises in the long term, which is an important aspect of their strategy in the context of globalization and growing competition. Optimization of logistics processes, reduction of transportation and product storage costs reduces the overall costs of the enterprise, making products more competitive in the market. The introduction of energy-saving technologies has a positive impact not only on reducing energy costs, but also on improving the environmental situation, which raises the company's image.

Thus, the authors conclude that the systematic implementation of innovative approaches to cost minimization in agricultural enterprises, such as DVK LLC, significantly enhances the competitiveness of agricultural products. This allows enterprises not only to maintain their market positions but also to actively expand them, responding to the challenges of the modern economy.

Ключові слова: інновації, витрати, аграрна продукція, конкурентоспроможність, оптимізація, ТОВ «ДВК».

Keywords: innovation, costs, agricultural products, competitiveness, optimization, DVK LLC.

Постановка проблеми. Сучасні реалії аграрного бізнесу в Україні вимагають від підприємств постійного вдосконалення своїх виробничих процесів з метою підвищення конкурентоспроможності продукції. У світлі зростаючої конкуренції, змін в законодавстві, а також нестабільності економічної ситуації, підприємства, такі як ТОВ «ДВК», повинні шукати інноваційні рішення для зменшення витрат. Зменшення витрат не лише підвищує прибутковість, а й сприяє створенню якіснішої продукції, що є ключовим фактором у залученні споживачів. На даний момент важливо оцінити стан розвитку аграрного сектору економіки в умовах війни та дослідити конкретні аспекти адаптації ТОВ «ДВК» до сучасних глобальних викликів, ключовим з яких є агресія росії проти України. Це дозволить розробити подальші пропозиції для відновлення аграрного сектору української економіки після війни та визначити форми управління і виробничі структури аграрної продукції, які повинні мати пріоритет у повоєнній Україні, з урахуванням соціально-економічних та екологічних критеріїв.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мінімізація витрат є важливим аспектом сучасного управління аграрними підприємствами, і цей напрямок активно досліджується в наукових колах. Інноваційні підходи до зниження витрат на виробництво та логістичні процеси, особливо у сфері сільського господарства, розглядаються багатьма вченими, які підкреслюють необхідність інтеграції сучасних технологій та новітніх управлінських рішень. Останні дослідження, проведені такими вченими, як О. В. Захарчук, Я. Ф. Навроцький та О. В. Вишневецька, показують, що впровадження автоматизації виробничих процесів і використання енергозберігаючих

технологій на аграрних підприємствах значно підвищує їхню продуктивність і знижує собівартість продукції [3, с. 81]. Такі підходи, як оптимізація логістичних процесів та використання аутсорсингу для допоміжних функцій підприємства, також здобули підтримку у працях І. В. Томашук та Є. А. Борболюк [7].

Важливим аспектом є також вплив мінімізації витрат на конкурентоспроможність аграрної продукції. Дослідження, проведені І. Л. Федун та М. В. Стецько, вказують на те, що зменшення витрат не тільки покращує фінансові показники підприємства, але й сприяє підвищенню якості продукції та її відповідності міжнародним стандартам [8]. Крім того, вивчення факторів, що впливають на гнучкість підприємств, таких як ТОВ «ДВК», демонструє, що інноваційні підходи до оптимізації витрат дозволяють аграрним компаніям адаптуватися до мінливих умов ринку, зокрема завдяки використанню сучасних технологій управління запасами та прогнозування попиту [5].

Теоретичні основи інноваційного управління витратами ґрунтуються на підходах інституціональної економіки, яка розглядає взаємозв'язок між регулюючими механізмами та потенціалом інноваційного розвитку підприємств. Дослідники, такі як Д. Шеленко, О. Шпикуляк та Баланюк І., наголошують на важливості формування ефективних інститутів, які стимулюють розвиток інновацій на підприємствах аграрного сектору [9, с. 14]. Зокрема, впровадження технологій автоматизації виробничих процесів та енергозберігаючих рішень дозволяє значно скоротити витрати на оплату праці та використання ресурсів, що сприяє підвищенню ефективності виробництва [2, с. 21].

Одним з важливих аспектів дослідження є також аналіз логістичних процесів та можливостей їх оптимізації. Роботи таких авторів, як О. Г. Шпикуляк, М. І. Пугачов, О. Ю. Грищенко та К. Ю. Ксенофонтова, показують, що скорочення витрат на транспортування та зберігання продукції є ключовим фактором у зниженні загальних витрат підприємства

[10, с. 171]. У свою чергу, це дозволяє аграрним компаніям, таким як ТОВ «ДВК» [5], покращити свої позиції на ринку за рахунок пропонування більш конкурентоспроможних цін на продукцію.

Таким чином, сучасні інноваційні підходи до мінімізації витрат на підприємствах аграрного сектору є важливим інструментом для підвищення їхньої конкурентоспроможності та забезпечення стабільного розвитку в умовах зростаючої конкуренції.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є обґрунтування інноваційних підходів до мінімізації витрат ТОВ «ДВК» і вивчення їхнього впливу на конкурентоспроможність аграрної продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах глобалізації та зростаючої конкуренції на аграрних ринках, підприємства мають постійно вдосконалювати свої стратегії управління витратами для збереження і зміцнення своїх позицій. Інноваційні підходи до мінімізації витрат стають ключовим чинником, що дозволяє аграрним підприємствам підвищити ефективність виробничих процесів і забезпечити конкурентоспроможність своєї продукції.

Одним із головних напрямків мінімізації витрат є впровадження автоматизованих систем управління виробництвом. Такі системи дозволяють значно скоротити витрати на оплату праці, знизити кількість помилок через людський фактор і підвищити продуктивність підприємства. За допомогою автоматизації можна більш ефективно використовувати ресурси та оперативно реагувати на зміни в попиті на продукцію [1, с. 14; 3, с. 81].

Зниження витрат на транспортування і зберігання є важливим фактором у підвищенні загальної ефективності підприємства. Оптимізація логістичних процесів дозволяє зменшити витрати на перевезення, покращити управління запасами та скоротити час доставки продукції до кінцевого споживача. Це, в свою чергу, сприяє підвищенню конкурентоспроможності аграрної продукції на ринку.

Застосування енергозберігаючих технологій дозволяє суттєво знизити витрати на енергоресурси. Впровадження альтернативних джерел енергії та модернізація енергетичної інфраструктури підприємства не тільки сприяють економії, але й відповідають вимогам екологічних стандартів, що покращує імідж компанії на ринку.

Використання послуг аутсорсингу і аутстафінгу є ще одним інструментом зниження витрат на підприємстві. Передача частини непрофільних функцій на зовнішнє виконання дозволяє підприємствам сконцентруватися на ключових процесах, знижуючи витрати на утримання персоналу і підтримку внутрішньої інфраструктури [4, с. 643].

Впровадження сучасних інформаційних технологій в управління підприємством дозволяє покращити планування та прогнозування виробничих процесів. Це допомагає уникати перевитрат ресурсів та оптимізувати розподіл ресурсів. Інновації в управлінні також підвищують гнучкість підприємства, що є вирішальним фактором у швидкозмінних ринкових умовах.

Зменшення витрат за допомогою інноваційних підходів безпосередньо впливає на якість аграрної продукції та її конкурентоспроможність. Оптимізація витрат дозволяє підприємствам пропонувати продукцію за нижчими цінами, не знижуючи при цьому її якості. Крім того, впровадження енергозберігаючих і екологічно чистих технологій сприяє створенню позитивного іміджу підприємства серед споживачів, що підвищує довіру до продукції та сприяє розширенню ринкової частки [10, с. 175].

Таким чином, інноваційні підходи до мінімізації витрат є стратегічно важливими для аграрних підприємств, які прагнуть зміцнити свої позиції на ринку та підвищити конкурентоспроможність продукції.

Для обґрунтування особливостей мінімізації витрат і підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції розглянемо можливі їх напрями удосконалення на основі ТОВ «ДВК», яке зареєстроване 4 жовтня 1999 року. Юридична адреса ТОВ «ДВК»: Дніпропетровська область,

Синельниківського району, смт Славгород, вул. Степова, буд. 36. Основними напрямками діяльності ТОВ «ДВК» є сільськогосподарське виробництво, зокрема вирощування зернових та бобових культур, винограду, допоміжна діяльність у рослинництві, а також виробництво олії та тваринних жирів [5]. Крім того, підприємство займається вантажним автомобільним транспортом, складським господарством та наданням в оренду нерухомості й вантажних автомобілів. ТОВ «ДВК» відіграє важливу роль у сільськогосподарському секторі регіону, забезпечуючи вирощування продукції та її переробку, а також послуги з транспортування та зберігання.

Використовуючи фінансову звітність ТОВ «ДВК» [5], проаналізуємо динаміку та складові витрат підприємства за 2021-2023 рр. (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка складових витрат ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр.
(тис. грн)

Складові витрат	Роки			Відхилення 2023 до 2021	
	2021	2022	2023	тис. грн.	%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	38503,50	44083,50	128734,70	90231,20	234,35
Інші операційні витрати	10401,30	51032,10	59112,70	48711,40	468,32
Інші витрати	3799,50	5443,90	20927,60	17128,10	450,80
Разом витрати	52704,30	100559,50	208775,00	156070,70	296,13

Війна в Україні значно вплинула на економічну ситуацію в країні, що зумовило різке зростання витрат ТОВ «ДВК». Проведений аналіз динаміки витрат підприємства за 2021-2023 роки показує, що всі складові витрат значно зросли, що призвело до зростання загальних витрат компанії майже втричі. У 2021 році собівартість продукції становила 38 503,5 тис. грн, а вже у 2023 році зросла до 128 734,7 тис. грн. Відхилення склало 90 231,2 тис. грн або 234,35%. Основними причинами такого різкого збільшення собівартості є зростання цін на енергоресурси, матеріали та логістику внаслідок військових дій, а також порушення ланцюгів постачання та зниження доступу до необхідної інфраструктури.

Інші операційні витрати в 2021 році становили 10401,3 тис. грн, а у 2023 році збільшилися до 59112,7 тис. грн. Відхилення склало 48 711,4 тис. грн або 468,32%. Цей показник включає витрати на підтримку операційної діяльності, що значно зросли через підвищення вартості робочої сили, інфляційний тиск, потребу в закупівлі нових матеріалів і обладнання, а також адаптацію до нових умов, викликаних війною.

Інші витрати збільшилися з 3799,5 тис. грн у 2021 році до 20927,6 тис. грн у 2023 році, що на 17128,1 тис. грн або 450,80% більше. Це зростання пов'язано із додатковими витратами, які підприємство мало понести через війну, такими як оплата нових сервісів, зокрема охорони, евакуації, зберігання активів у безпечних місцях, страхування і захист від непередбачуваних ризиків.

Загальні витрати підприємства зросли з 52704,3 тис. грн у 2021 році до 208775,0 тис. грн у 2023 році. Відхилення склало 156070,7 тис. грн або 296,13%. Ця динаміка відображає загальні макроекономічні наслідки війни, які вплинули на підприємства через підвищення вартості всіх складових виробничого процесу.

Війна в Україні стала ключовим фактором, що зумовив збільшення витрат на всіх етапах виробництва. Найбільше збільшення спостерігалось в операційних і виробничих витратах, які прямо залежать від умов на ринку ресурсів, логістики та робочої сили. Війна призвела до дефіциту енергоресурсів, що вплинуло на всі галузі економіки, особливо на аграрний сектор. Логістичні проблеми призвели до збільшення витрат на транспортування продукції та сировини. Стрімке зростання цін на продукцію та послуги вплинуло на збільшення витрат на матеріали, заробітну плату та інші виробничі витрати.

Таким чином, динаміка витрат ТОВ «ДВК» за 2021-2023 роки свідчить про значний вплив війни на фінансову стабільність підприємства, що змушує його адаптуватися до нових умов ринку для збереження конкурентоспроможності.

Використовуючи фінансову звітність ТОВ «ДВК» [5], наведемо структуру витрат підприємства за 2021-2023 рр. (рис. 1).

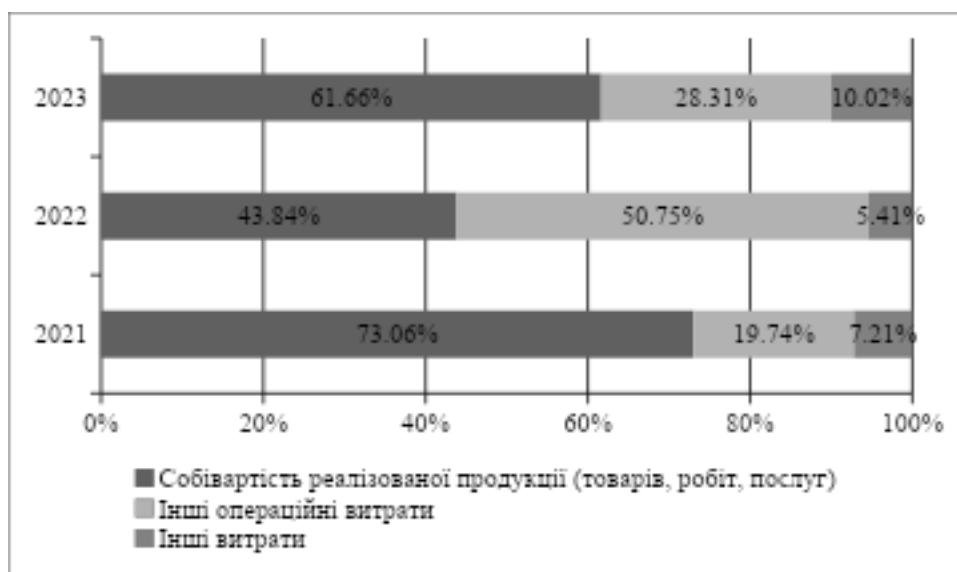

Рис. 1. Структура витрат ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. (%)

Аналіз структури витрат ТОВ «ДВК» за 2021-2023 роки дозволяє оцінити, як змінювалися основні статті витрат підприємства під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, зокрема війни, економічної нестабільності та ринкових умов. Ці зміни вплинули на конкурентоспроможність аграрної продукції підприємства, а також продемонстрували необхідність впровадження інноваційних підходів для мінімізації витрат і покращення ефективності виробництва.

Зокрема, у 2021 році частка собівартості реалізованої продукції становила 73,06%, що вказує на високий рівень виробничих витрат у структурі загальних витрат. У 2022 році спостерігалось зниження частки собівартості до 43,84%, що пов'язане зі зміною внутрішньої структури витрат та впливом різких економічних змін, викликаних початком війни. У 2023 році частка собівартості знову зросла до 61,66%, що свідчить про зростання витрат на виробництво продукції через інфляційні процеси, збільшення вартості сировини та енергоресурсів. Зростання собівартості в останні роки свідчить про необхідність впровадження інноваційних технологій у

виробничий процес для зниження витрат на сировину та енергоресурси, що дозволить підвищити конкурентоспроможність продукції на ринку.

У 2021 році частка інших операційних витрат становила 19,74%, що вказує на відносно стабільну ситуацію у витратах на обслуговування операційної діяльності. У 2022 році ця частка зросла до 50,75%, що свідчить про значне збільшення непередбачуваних витрат, пов'язаних із адаптацією до умов війни, зокрема підвищенням витрат на логістику, охорону та управлінські послуги. У 2023 році частка інших операційних витрат знизилася до 28,31%, що свідчить про стабілізацію операційних процесів на підприємстві. Значні коливання у частці інших операційних витрат підкреслюють необхідність впровадження інноваційних підходів в управлінні витратами, зокрема, оптимізація процесів через цифрові технології та автоматизацію управлінських функцій.

У 2021 році частка інших витрат становила 7,21%, залишаючись на низькому рівні. У 2022 році ця частка зменшилася до 5,41%, проте у 2023 році різко зросла до 10,02%, що пов'язано з додатковими витратами на забезпечення безпеки, страхування, а також оплату непередбачуваних витрат. Зростання частки інших витрат підкреслює необхідність створення гнучких фінансових резервів та страхових механізмів для адаптації до нестабільних умов.

Зміни в структурі витрат ТОВ «ДВК» безпосередньо впливають на його здатність залишатися конкурентоспроможним на ринку. У зв'язку зі зростанням витрат, викликаним війною та економічними труднощами, підприємству необхідно впроваджувати інноваційні підходи до мінімізації витрат для збереження своєї позиції на ринку. Це включає: оптимізацію виробничих процесів через використання сучасних технологій, таких як автоматизація і цифровізація, що дозволить зменшити витрати на робочу силу та сировину; впровадження енергоефективних технологій для зниження витрат на енергоресурси, що є однією з найбільших статей витрат у виробничому процесі; перегляд логістичних процесів та пошук нових

постачальників і транспортних рішень для мінімізації витрат на доставку сировини та продукції.

Таким чином, стратегія мінімізації витрат через впровадження інновацій може суттєво покращити конкурентоспроможність аграрної продукції ТОВ «ДВК», дозволяючи підприємству адаптуватися до нових ринкових умов та забезпечити свою стабільність в умовах війни.

Для зменшення витрат і підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції ТОВ «ДВК», можна застосувати низку інноваційних підходів, які ґрунтуються на використанні сучасних технологій, оптимізації ресурсів і нових форм організації праці. Запровадження сучасних агротехнологій, таких як системи точного землеробства, дозволяє підприємству зменшити витрати на ресурси (насіння, добрива, паливо) шляхом оптимізації їх використання. Такі технології дозволяють точно виміряти потреби кожної ділянки поля, що знижує перевитрати та підвищує ефективність виробництва.

Використання аутсорсингових і аутстафінгових моделей дозволяє підприємству зосередитись на основній діяльності, делегуючи допоміжні функції зовнішнім організаціям. Наприклад, аутсорсинг логістики та транспортних послуг, що вже частково реалізовано на ТОВ «ДВК» (вантажні автомобільні перевезення та оренда вантажних автомобілів), може допомогти мінімізувати витрати на утримання власного автопарку.

Впровадження енергоефективних технологій на виробництві, таких як використання відновлюваних джерел енергії, може значно скоротити витрати на енергоресурси. Для ТОВ «ДВК», яке займається виробництвом олії та тваринних жирів, зниження енерговитрат на обробку продукції сприятиме підвищенню її конкурентоспроможності на ринку. Для ТОВ «ДВК», яке має власне складське господарство, це особливо важливо для уникнення втрат від зіпсованої продукції та оптимізації використання складських площ.

Використання сучасних ERP-систем для управління всіма виробничими процесами дозволяє зменшити витрати на адміністративні процеси, швидко реагувати на зміни ринку та краще планувати виробничі витрати. Це, у свою

чергу, допомагає забезпечити стабільну конкурентоспроможність підприємства.

Інноваційні підходи до мінімізації витрат мають прямий вплив на конкурентоспроможність аграрної продукції ТОВ «ДВК». Зниження собівартості продукції дозволяє підприємству встановлювати більш конкурентні ціни, що є вагомим чинником на аграрному ринку. Також, завдяки підвищенню ефективності виробничих процесів, підприємство може забезпечити стабільно високу якість продукції, що сприятиме зміцненню його позицій на ринку. Застосування інноваційних технологій також підвищує екологічну відповідальність підприємства, що особливо важливо в сучасних умовах, коли споживачі все більше звертають увагу на екологічність продукції. Це відкриває нові ринки збуту, зокрема міжнародні, та забезпечує стабільне зростання підприємства.

Таким чином, впровадження інноваційних підходів до мінімізації витрат не лише знижує витрати виробництва, але й значно підвищує конкурентоспроможність аграрної продукції ТОВ «ДВК» як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Висновки з даного дослідження. У результаті проведеного дослідження встановлено, що інноваційні підходи до мінімізації витрат на аграрних підприємствах, таких як ТОВ «ДВК», є ключовим фактором для підвищення їх конкурентоспроможності. Оптимізація витрат через впровадження автоматизованих систем управління виробництвом, зниження витрат на транспортування та зберігання, а також використання енергозберігаючих технологій сприяє не тільки зниженню собівартості продукції, але й підвищенню її якості.

Автоматизація виробничих процесів дозволяє значно скоротити людські помилки, зменшити витрати на оплату праці та підвищити продуктивність. Оптимізація логістичних процесів, у тому числі скорочення витрат на транспортування та зберігання продукції, знижує загальні витрати підприємства, роблячи продукцію більш конкурентоспроможною на ринку.

Впровадження енергозберігаючих технологій позитивно впливає не тільки на зниження витрат на енергоресурси, але й сприяє покращенню екологічної ситуації, що підвищує імідж компанії.

Загалом, систематичне використання інноваційних підходів до мінімізації витрат на підприємствах аграрного сектору дозволяє не лише зберігати свої позиції на ринку, але й активно їх розширювати, адаптуючись до викликів сучасної економіки. Впровадження цих підходів забезпечує стабільний розвиток підприємств у довгостроковій перспективі, що є важливим аспектом їх стратегії в умовах глобалізації та зростаючої конкуренції.

Література

1. Вініченко І.І., Полегенька М.А., Сірак Ю.В. Теоретичні засади інвестиційної діяльності підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 11-12. С. 12-17.
2. Єфанов В. Сучасні аспекти фінансової стійкості господарюючих суб'єктів в системі агробізнесу України. *Управління змінами та інновації*. 2023. № 6. С. 20-24.
3. Захарчук О. В., Навроцький Я. Ф., Вишневецька О. В. Сучасний стан та перспективи матеріально-технічного забезпечення сільського господарства. *Економіка АПК*. 2021. № 6. С. 79-88.
4. Навроцький Я. Ф., Петров В. М., Ковальов С. М. Державна підтримка матеріально-технічного забезпечення аграрного виробництва в умовах нестабільності. *Наукові перспективи*. 2024. № 3(45). С. 642-655.
5. Офіційна фінансова звітність ТОВ «ДВК». URL: https://clarity-project.info/edr/30580875/finances?current_year=2023
6. Степаненко С. В. Ресурсний потенціал аграрних підприємств: елементи та особливості їх поєднання в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2022/98.pdf

7.Томашук І. В., Борболюк Є. А. Значення аграрного сектора економіки у забезпеченні продовольчої безпеки України. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 58. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-26>

8.Федун І. Л., Стецько М. В. Державне регулювання розвитку малого підприємництва в аграрній сфері. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-65>

9.Шеленко Д., Шпикуляк О., Баланюк І. Оцінювання результативності використання економічного потенціалу сільських територій регіону: аспекти сталого розвитку. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 8 (08). С. 12-16.

10. Шпикуляк О. Г., Пугачов М. І., Грищенко О. Ю., Ксенофонтова К. Ю. Економічні тенденції розвитку аграрного підприємництва в сучасних умовах: аспекти воєнного часу. *Modern Economics*. 2023. № 41.С. 170-178.

References

1. Vinichenko, I.I. Polehen'ka, M.A. and Sirak, YU.V. (2022), "Theoretical principles of investment activity of enterprises", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 11-12, pp. 12–17.

2. Iefanov, V. (2023), "Modern aspects of the financial stability of business entities in the agribusiness system of Ukraine", *Upravlinnya zminamy ta innovatsiyi*, vol. 6, pp. 20–24.

3. Zakharchuk, O. V. Navrots'kyu, YA. F. and Vyshnevets'ka, O. V. (2021), "Current state and prospects of material and technical support of agriculture", *Ekonomika APK*, vol. 6, pp. 79–88.

4. Navrots'kyu, YA. F. Petrov, V. M. and Koval'ov, S. M. (2024), "State support for material and technical support of agricultural production in conditions of instability", *Naukovi perspektyvy*, vol. 3(45), pp. 642–655.

5. The official financial statements of DVK LLC. (2023), available at: https://clarity-project.info/edr/30580875/finances?current_year=2023 (Accessed 4 Nov 2024).

6. Stepanenko, S. V. (2022), "Resource potential of agricultural enterprises: elements and features of their combination in modern conditions", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 2, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2022/98.pdf (Accessed 4 Oct 2024).
7. Tomashuk, I. V. and Borbolyuk, YE. A. (2023), "The importance of the agricultural sector of the economy in ensuring food security of Ukraine", *Ekonomika ta suspil'stvo*, [Online], vol. 58, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-26> (Accessed 27 Oct 2024).
8. Fedun, I. L. and Stets'ko, M. V. (2023), "State regulation of the development of small entrepreneurship in the agrarian sphere", *Ekonomika ta suspil'stvo*, [Online], vol. 48, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-65> (Accessed 8 Oct 2024).
9. Shelenko, D. Shpykulyak, O. and Balanyuk, I. (2023), "Evaluation of the effectiveness of the use of the economic potential of rural areas of the region: aspects of sustainable development", *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, vol. 8, pp. 12–16.
10. Shpykulyak, O. H. Puhachov, M. I. Hryshchenko, O. YU. and Ksenofontova, K. YU. (2023), "Economic trends in the development of agrarian entrepreneurship in modern conditions: aspects of wartime", *Modern Economics*, vol. 41, pp. 170–178.

Стаття надійшла до редакції 08.11.2024 р.